

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(кафедра філологічних дисциплін навчально-наукового інституту педагогіки і психології)

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
(відділ української мови та літератури)
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
Запорізький національний університет
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Київський університет імені Бориса Грінченка
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне)

«ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ФІЛОЛОГІЇ Й ЛІНГВОДИДАКТИКИ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ»

**Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Полтава
2023**

УДК 339.92:[80+81]:37.013/.018(477)(082)

Рецензенти:

Гаврілова Людмила Гаврилівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Паламар Світлана Павлівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник декана факультету педагогічної освіти з наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка.

Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (10 листопада 2023 р., м. Полтава). ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Полтава, 2023. 204 с.

До збірника увійшли матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України».

Для науковців, педагогів, здобувачів магістерського та освітньо-наукового рівнів вищої освіти, абітурієнтів, широкого кола читачів.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)
(протокол № 4 від 24 листопада 2023 р.).

АРГУМЕНТАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ЗДІЙСНЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Таможська Ірина Володимирівна,
*доктор педагогічних наук,
доцент кафедри профільної підготовки
навчально-наукового інституту міжнародної освіти
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*

У статті підкреслено актуальність проблеми формування в студентів технічних спеціальностей аргументативної компетентності під час вивчення філологічних дисциплін. Акцентовано увагу на понятійному апараті дослідження («аргументація», «аргументативна компетентність», «навички аргументації», «аргументативна стратегія», «аргументативна тактика»), способах оцінки усної та письмової аргументації, особливостях формування аргументативної компетентності. Уточнено суть поняття «аргументативна компетентність», зважаючи на особливості професійної діяльності фахівця технічної галузі. Запропоновано зразки умовно-комунікативних та ситуативно-комунікативних вправ.

Ключові слова: *аргументація, навички аргументації, аргументативна компетентність, студенти-техніки, умовно-комунікативні вправи, ситуативно-комунікативні вправи.*

Випускник закладу вищої технічної освіти (механік / електромеханік) є активним суб'єктом спілкування в професійній діяльності. Потреба в такому спілкуванні виникає в певних ситуаціях, від яких залежить, який зміст та форма (усна / письмова) буде ним обрана, а саме: 1) на запит замовника надати необхідну, доступну та достовірну інформацію про послуги (перелік робіт із технічного обслуговування й ремонту колісних транспортних засобів та їх складових частин / систем; правила надання таких послуг; гарантійні зобов'язання виконавця; процедура пред'явлення / задоволення претензій; порядок обслуговування громадян, які користуються пільгами

відповідно до законодавства; ціни на матеріали / складові частини / системи колісних транспортних засобів тощо); 2) зробити запит роботодавцю / постачальнику / колезі на необхідну інформацію (наявність на автосервісному / автотранспортному підприємстві складових частин / систем, обладнання, необхідного для проведення обов'язкового технічного контролю транспортних засобів); 3) пояснити замовнику послуг / колегам / роботодавцю, у який спосіб буде здійснено технічне обслуговування та ремонт колісних транспортних засобів / їх складових частин (систем); 4) скорегувати професійно орієнтовані ситуативні моделі адресата для того, щоб він змінив позицію, прийняв розмірковуючи виважене рішення, ураховуючи ймовірні позитивні / негативні наслідки певних дій; 5) запропонувати та обґрунтувати альтернативні варіанти вирішення проблеми; 6) продемонструвати наміри (підбити підсумки, переконати, підтвердити, довести, спростувати, пояснити, порадити, обґрунтувати, виправдати, констатувати, оцінити); 7) презентувати свої професійні якості / уміння, надати позитивну оцінку власній професійній діяльності; 8) аргументовано переконати й відстояти власну професійну позицію / зіставити почуту інформацію від колег, роботодавця, замовника послуг із своїм життєвим та професійним досвідом; 9) застосувати комунікативні стратегії, тактики (контрастивний аналіз, указівка на перспективу / способи розв'язання проблем, обґрунтованих оцінок, актуалізації проблеми, опори на загальнолюдські цінності); 10) позбутися розбіжностей, що мають вияв у висловленні незгоди тощо. Такі професійні ситуації вимагають від майбутнього фахівця технічної галузі аргументативної комунікації, яка активізує їхню розумову діяльність, що сприяє усвідомленню, прийняттю / відхиленню певної думки.

Крім того, механік / електромеханік укладає або заповнює документацію, як-от: 1) наряд-замовлення щодо надання послуг із технічного обслуговування / ремонту колісного транспортного засобу; 2) акт передавання-приймання колісного транспортного засобу / його складових частин (систем) для надання або після надання послуг із технічного обслуговування / ремонту; 3) гарантійні зобов'язання щодо виконаних робіт (операцій) з технічного обслуговування / ремонту колісних транспортних засобів або їх складових частин / систем; 4) службовий лист-пропозиція / запит / звернення), використовуючи мовні засоби, які б могли переконати адресата в його правомірності.

Отже, актуальною є проблема формування в студентів технічних спеціальностей аргументативної компетентності на заняттях із філологічних дисциплін, зважаючи на їхню професійну діяльність.

У контексті наукового дослідження доцільно розглянути такі поняття, як «аргументація», «аргументативна компетентність», «навички аргументації».

Аргументація – це особливий вид кодування мовленнєвої діяльності, з чіткою логіко-лінгвістичною структурою, в основі якого лежить логічне обґрунтування тезису належними компонентами та риторичними засобами, кількість та комбінація яких здатна впливати на її ефективність (С. Зубченко) [1, с.13]; обмін причинами в контексті сумніву або незгоди (М. Левінський, Д. Мохаммед) [9]; аргументований дискурс для виправдання певної думки, яка ще не прийнята або відхилена (Ф. Х. ван Емерен) [8, с. 323]; комунікативний процес висування, підтвердження, критики та модифікації тверджень, що стосуються не лише різних галузей знань, а й професійної діяльності (Р. Ріке, М. Сіллартс, Т. Петерсон) [13, с. 4].

В аргументаційному процесі наявна суб'єктивна оцінка (власний досвід), сукупність результату попередніх комунікативних актів, актуального та парціального взаємовпливу аргументації співрозмовника (І. Тамозьська) [5, с.120].

Аргументативна компетентність є «ключовим компонентом академічного та соціального життя», необхідна умова розвитку особистості, яка обстоює свої громадянські права (Д. Санчес-Пенья, М. Чапетон) [14, с.161]. Метою аргументативної компетентності є інформаційний обмін, обґрунтування або спростування певної думки для сприйняття, прийняття її реципієнтом (особою, групою осіб). Для реалізації мети необхідно вільно володіти зв'язною мовою в рамках продукування текстів-міркувань, частотність використання яких у професійному мовленні перевищує використання текстів-розповідей / текстів-описів, адже в них усно або письмово пояснюються, доводяться певні положення (Г. Сорокіна, Н. Краснова) [4, с. 46].

Здобувач освіти повинен усвідомлювати, що компетентність, зокрема аргументативна, є результатом навчання (Г. Дядченко, І. Тамозьська, О. Рудь, Ж. Рудницька, Л. Кулішенко, Т. Кумейко) [7, с. 10]. Знання теорії аргументації, володіння стратегіями аргументативної поведінки, ставлення до аргументації – це взаємопов'язані компоненти аргументативної компетентності суб'єкта освіти, що впливають на результативність навчання дискурсу (А. Валеро Харо, О. Норузі, Г. Біманс, М. Малдер) [15, с. 483].

У наукових дискусіях щодо змісту поняття «аргументативна компетентність» переважно ідеться про способи, якими різні типи навичок, пов'язані з аргументацією, проявляються в мовленнєвій діяльності людини в монологічному (індивідуальному) та діалогічному (рівний-рівному) контексті (К. Рапанта, М. Гарсія-Міла, С. Гілаберт) [12, с. 488].

М. Лугінбюль, Д. Мюллер-Фельдмет акцентують увагу на таких аспектах навичок усної аргументації: 1) здатність ініціювати, завершувати розмовні одиниці (обґрунтовувати, оцінювати, визначати позицію) локально або ситуаційно; 2) здатність локально створювати семантично зв'язні аргументативні висловлення, пов'язані з виправданням або проблемною позицією, використовуючи відповідні риторичні засоби та форми, зважаючи на позицію інших учасників дискусії; здатність модалізувати позицію підрядним зв'язком, модальними дієсловами / частками; 3) здатність продукувати / сприяти складній аргументації в процесі спільного конструювання висловлювань, у яких логічний зв'язок позначатиметься в демонстрації сумнівів, згоди, обстоювання тощо, а також у використанні комунікативних стратегій [10].

Науковці (К. Рапанта, М. Гарсія-Міла, С. Гілаберт) пропонують такі способи оцінки усної / письмової аргументації: 1) мегакогнітивний: *що знати?* → знання складних аргументативних структур, установлення певної достовірності / аргументативної послідовності; 2) метастратегічний: *що є новим / оригінальним?* → розуміння завдань, у яких наявні специфічні елементи аргументативного дискурсу (докази, підтвердження, контраргументи, спростування, приклади); реалізація аргументативних стратегій (двосторонність, теорія-доведення, координація); 3) епістемологічний: *які відомі знання?* → знання якостей, ознак аргументів, що пов'язані з релевантністю, достатністю, прийнятністю, досягненням прагматичних цілей [12].

З огляду на вищезазначене, уточнимо зміст поняття «аргументативна компетентність» в контексті професійної діяльності фахівця технічної галузі (механіка / електромеханіка). Отже, ми витлумачуємо поняття «*аргументативна компетентність фахівця технічної галузі*» як здатність установлювати кореляцію між теоретичним базисом, що становить знання теорії та практики аргументації, знання на рівні фахового професійного спілкування, міжгалузевої та вузькоспеціалізованої термінології (терміни, що позначають технічні об'єкти, визначають процесові поняття), та практичним використанням навичок усної й письмової аргументації в

різних діадах професійного / ділового спілкування («виконавець послуг ↔ замовник послуг», «фахівець ↔ фахівець», «механік / електромеханік ↔ постачальник», «механік / електромеханік ↔ керівник автосервісного / автотранспортного підприємства», «механік / електромеханік ↔ роботодавець»), зважаючи на аргументативні стратегії, тактики, якості та здібності фахівця.

Доцільно зазначити, що аргументативна стратегія – це комплекс продуманих та мотивованих мовних дій механіка / електромеханіка, спрямованих на досягнення комунікативної мети. Аргументативна тактика – сукупність «практичних ходів» у реальному процесі мовної взаємодії. Аргументативна поведінка фахівця технічної галузі залежить від соціального середовища, його внутрішньої культури, що має своє виявлення в мові. Довірі до виконавця послуг із технічного обслуговування й ремонту колісних транспортних засобів та їх складових частин (систем) сприяє конгруентність, відкритість, зрозумілість його поведінки замовнику послуг / колезі / роботодавцю.

Для успішного формування в майбутніх фахівців технічної галузі (механіків / електромеханіків) аргументативної компетентності на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) необхідно зважати на такі вимоги: 1) зосередження уваги на спільній меті викладача та студентів – формування аргументативної компетентності; 2) засвоєння й контроль набутих знань із теорії та практики аргументації (поняття аргументації, структурні елементи, типи, види, способи аргументації, комунікативні закономірностей аргументативного діалогу: семантичні / синтаксичні / прагматичні тощо) під час виконання некомунікативних завдань, відповідей на відкриті / закриті / навідні запитання; 3) наявність стійких знань на рівні фахового професійного спілкування / міжгалузевої та вузькоспеціальної професійної технічної термінології, набутий професійно-комунікативний досвід під час практичного навчання на автосервісному / автотранспортному підприємстві; 4) усна аргументація здійснюється у контексті певної професійної ситуації, зважаючи на її інтерактивність / процесуальність; 5) реалізація когнітивної / мовленнєвої / емоційної активності для успішного перебігу комунікативного процесу; 6) підтримка / підвищення мотивації в процесі усвідомлення позитивної самоєфективності в професійному / діловому спілкуванні; 7) навчально-методичне забезпечення підготовленого / непідготовленого аргументативного професійного / ділового мовлення на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), що відбувається в парній / груповій

взаємодії; кінцевий продукт такого мовлення – текст-обґрунтування / текст-спростування тези; 8) дидактичні можливості вправ (умовно-комунікативні, ситуативно-комунікативні) для формування навичок усної / письмової аргументації, що є підґрунтям для ситуативно зумовленого діалогічного спілкування в різних соціальних діадах професійної діяльності («виконавець послуг ↔ замовник послуг», «фахівець ↔ фахівець», «механік / електромеханік ↔ постачальник», «механік / електромеханік ↔ керівник автосервісного / автотранспортного підприємства», «механік / електромеханік ↔ роботодавець»).

Одна з умов педагогічної діяльності викладача – це проєктування завдань для формування різних компетентностей (Н. Піддубна, І. Павлова, О. Ієвлієв, І. Таможська, Н. Варга) [11, с. 6], зокрема аргументативної.

Репрезентуємо вправи для перевірки знань із теорії аргументації, що є підґрунтям для виконання студентами-техніками умовно-комунікативних та ситуативно-комунікативних вправ.

1. Термінологічний диктант.

Послухайте визначення понять й запишіть відповідні терміни до них.

Дефініції для термінологічного диктанту: 1) засіб здійснення мовленнєвого впливу (*аргументація*); 2) кілька аргументів відповідають одній тезі (*конвергентна аргументація*); 3) один аргумент використовується для переконання в істинності кількох тез (*дивергентна аргументація*); 4) достовірне обґрунтування хибної тези (*спростування*); 5) обґрунтування хибності з імовірністю (*критика*); 6) достовірне обґрунтування істинності тези (*доказ*); 7) висловлювання, істинність / хибність якого потрібно обґрунтувати за допомогою аргументів (*теза*); 8) висловлювання, що приймаються умовно / використовуються з аргументами в демонстрації (*припущення*); 9) сукупність пропозицій щодо певної теми, які суб'єкт аргументації вважає прийнятними (*позиція / думка суб'єкта*); 10) одна теза обґрунтовується / критикується в аргументації (*проста аргументація*); 11) аргументація, у якій міститься декілька аргументацій (*комплексна аргументація*); 12) аргументація, що спирається на міркування й не послуговується безпосередньо посиланнями на досвід (*теоретична аргументація*); 13) експліцитна апеляція до адресата, якого залучають до дискусії (*тактика діалогічності*); 14) зв'язок тези й аргумента (*аргументація*).

2. Створіть інтелект-карту «Фактори, що опосередковують ефективність переконливого впливу аргументації в професійній діяльності».

Мовленнєві опори для створення інтелект-карти.

Асоціативні ряди: 1) особистісні та соціальні установки, активовані аргументаційним актом → пов'язані з темою аргументації / особистісними особливостями адресата / соціальним середовищем / особистістю та соціальною роллю аргументатора для адресата; 2) внутрішні опосередковані процеси → увага / розуміння / прийняття; 3) результати аргументації → зміна поглядів / поведінки / емоцій.

3. Створіть «хмару слів» «Структурні елементи / типи / види / способи аргументації».

4. Запишіть відкриті та закриті запитання для перевірки засвоєних знань із теорії аргументації.

Орієнтовний список запитань.

Чи є важливими навички усної / письмової аргументації в професійній діяльності фахівця технічної галузі (механіка / електромеханіка)? Чому?

Як можна переконати замовника в якісному ремонті колісних транспортних засобів та їх складових частин?

Якій аргументації надавали перевагу в різних професійних ситуаціях під час практичного навчання на автотранспортних / автосервісних підприємствах: низхідній / висхідній, множинній / лінійній / підрядній, простій / складній, теоретичній / емпіричній? Обґрунтуйте свою відповідь.

У якому випадку механік / електромеханік використовує контраргументи в спілкуванні із замовником послуг / колегою / роботодавцем? Якою може бути тематика такого спілкування?

Якими аргументаційними комунікаційними стратегіями володієте?

Які критерії оцінювання аргументації знаєте?

За якими ознаками одні аргументи вважають сильними, інші – слабкими?

Важливим компонентом системи вправ, на думку І. Кодлюк, є комунікативні ситуації, ситуативні (комунікативні) вправи, які віднесено до пріоритетних методичних засобів формування мовленнєвих умінь [2; с. 80], зокрема й навичок усної та письмової аргументації.

Репрезентуємо умовно-комунікативні вправи, за допомогою яких майбутні фахівці технічної галузі (механіки / електромеханіки) відпрацьовують уміння аргументувати, та ситуативно-комунікативні вправи, що сприяють імітаційній аргументаційній діалогічній практиці за

різними функціональними моделями (виконавець послуг ↔ замовник послуг, фахівець ↔ фахівець, механік / електромеханік ↔ постачальник, фахівець ↔ керівник підприємства / роботодавець), зважаючи на діалогічний контекст. У вправах наявна умовна вмотивованість мовленнєвого вчинку, що відображає зміст професійної діяльності (І. Таможська) [6].

Зразки умовно-комунікативних вправ.

1. Напишіть у соціальній мережі «Фейсбук» / «Твітер» оригінальний допис «Введення електронних бланків обов'язкового технічного контролю автомобілів для комерційних / пасажирських / вантажних перевізників». Скористайтеся інформацією поданою в Постанові Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 30 січня 2012 р. № 137 і від 31 травня 2012 р. № 512» від 19.05.2023 р. № 514 [3]. Висловіть авторську позицію, підкріпивши її аргументами. Назвіть монологічні / діалогічні форми допису. Назвіть ознаки аргументативного допису.

Алгоритм написання допису: формулювання тези → наведення аргументів на підтвердження тези (вказівка на офіційні документи, ілюстративний матеріал / слогани тощо) → виокремлення головного (сильного) аргументу, що має переконати адресатів / підтвердити позицію мовця.

Дайте відповіді на запитання.

Що вказує на монологічну форму аргументативного допису? У чому виявляється внутрішня монологічність автора допису? Як Ви розумієте поняття «імітація автокомунікації»?

3. Активізуйте діалогічну взаємодію під дописом / коментарями, використовуючи аргументацію. Назвіть маркери аргументативності коментарів.

4. Проведіть дослідження: ознайомтеся зі змістом дописів, представлених у мережі «Фейсбук» / «Інстаграм» / «Твітер», у яких наявна аргументація.

Тематика дописів: 1) професійна діяльність фахівця технічної галузі (механіка / електромеханіка) на автотранспортному / автосервісному підприємстві; 2) реклама послуг із технічного обслуговування й ремонту колісних транспортних засобів / їх складових частин (систем).

Дайте відповіді на запитання.

3 якою метою автори дописів використовують аргументи емоційності?

Які аргументативні стратегії (авторитетності / діалогічності / суб'єктивності / солідаризації) є ефективними для дописів запропонованої тематики / до їх коментарів? Назвіть їх ознаки.

Чому автори коментарів дописів не завжди використовують раціональну аргументацію?

У яких формах реалізуються комунікативні стратегії аргументації соцмережевого дискурсу?

Яким аргументам надають перевагу автори коментарів / дописів: дивергентній / ковергентній, простій / складній?

5. Знайдіть у соцмережі текст реклами автосервісного / автотранспортного підприємства, яке надає послуги з технічного обслуговування й ремонту колісних транспортних засобів / їх складових частин (систем).

Чи є переконливою аргументація в цьому рекламному тексті? Обґрунтуйте свою відповідь.

Відредагуйте рекламний текст таким чином: найбільш сильні аргументи наведіть на початку та в кінці тексту. Деталізуйте текст переліком / описом різних видів послуг, обладнання. Виправте в тексті орфографічні / граматичні / стилістичні / лексичні пунктуаційні помилки.

Зразок ситуативно-комунікативної вправи.

Складіть діалог аргументативного типу за моделлю «механік ↔ замовник послуг», використовуючи тактику контрастивного аналізу.

Професійно орієнтована ситуація. Замовник звинувачує механіка автосервісного підприємства в тому, що той неякісно відремонтував гальмівну систему / відшліфував колінчаті вали, але з'ясувалося, що це неправдива інформація. Механік демонструє асертивну поведінку: активно / послідовно відстоює свої інтереси, відкрито заявляє про свої плани / наміри, поважаючи при цьому інтереси замовника. Наведіть аргументи на користь позиції фахівця. Запропонуйте можливі альтернативні варіанти вирішення цього питання. Розіграйте діалог у парах.

Дайте відповіді на запитання.

Як Ви розумієте суть поняття «емоційні аргументи обурення»? Якщо замовник необґрунтовано критикує Вас / звинувачує в якості наданих послуг, знову й знову вимагає пояснення, сперечається, то яку тактику аргументативної стратегії використаєте: контрастивний аналіз / обґрунтування оцінок? Чому? [5, с. 215].

Отже, модельовані умовно-комунікативні та ситуативно-комунікативні вправи для формування аргументативної компетентності мають професійну значущість для студентів технічних спеціальностей, задовольняють їхній пізнавальний інтерес, забезпечують розвиток навичок усної / письмової аргументації. Виконання вправ організовується викладачем у такий спосіб, щоб студенти демонстрували «природний перебіг думок», спрямовували їх до правильного рішення

Література

1. Зубченко С. В. Синтактико-стилістичні засоби аргументації в «Історії» Геродота : дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.14. Львів, 2023. 217 с. **2. Кодлюк І. В.** Формування англomовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців з туризму в коледжах : дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2018. 275 с. **3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 30 січня 2012 р. № 137 і від 31 травня 2012 р. № 512 : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 р. № 514.** URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-2023-%D0%BF#Text> **4. Сорокіна Г. М., Краснова Н. В.** Аргументативна компетентність як важливий компонент професійного мовлення майбутніх співробітників поліції. *Іншомовна комунікативна компетентність у фаховій діяльності* : Міжуніверситетський науково-практичний семінар. Харків, 2018. С. 44–49. **5. Таможська І. В.** Проблема формування навичок аргументації студентів ВНЗ. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків, 2010. № 1. С. 119–122. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-formirovaniya-navykov-argumentatsii-studentov-vuz> **6. Таможська І. В.** Формування у студентів технічних спеціальностей навичок аргументації (з досвіду викладання української мови (за професійним спрямуванням)). *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Кропивницький, 2023. № 205. С. 207–217. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-205-29> **7. Diadchenko H., Tamozhska I., Rud O., Rudnytska Z., Kulishenko L. & Kumeiko T.** Formation of Communicative Competence of Foreign Students in Post-Industrial Society : Electronic Tutoring and Mentoring. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. Section. Psychology*. Iasi, Romania, 2023. Vol. 14. Issue 1. 207–219. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/414> **8. Eemeren F. H. van.** Argumentation Theory and Argumentative Practices : A Vital but Complex Relationship. *Informal Logic*. 2017. 37(4), 322–350. DOI:

<https://doi.org/10.22329/il.v37i4.5002> **9. Lewiński M.**, Mohammed. D. Argumentation theory. In *international encyclopedia of communication theory and philosophy* / eds. K. B. Jensen, R. Craig, J. Pooley & E. Rothenbuhler. New York : John Wiley & Sons, 2016. 1–15. DOI: <https://10.1002/9781118766804.wbiect198> **10. Luginbühl M.**, Müller-Feldmeth D. Oral Argumentation Skills between Process and Product. *Languages*. 2022. 7. 139. DOI: <https://doi.org/10.3390/languages7020139> **11. Piddubna N.**, Pavlova I., Iievliev O., Tamozhska I. & Varga N. Pedagogical features of the development of sociocultural competence in the process of Rural Education. *Revista Brasileira de Educação do Campo*. 2022. Vol.7. e13892. DOI: <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e13892> **12. Rapanta C.**, Garcia-Mila M. & Gilabert S. What Is Meant by Argumentative Competence? An Integrative Review of Methods of Analysis and Assessment in Education. *Review of Educational Research*. 2013. 83(4). 483–520. DOI: <https://doi.org/10.3102/0034654313487606> **13. Rieke R. D.**, Sillars M. O., Peterson T. R. *Argumentation and Critical Decision Making*. Boston : Pearson. 2005. **14. Sánchez-Peña D.**, Chapetón M. Fostering the Development of Written Argumentative Competence in ELT from a Critical Literacy Approach. *Revista Colombiana de Educación*. 2018. № 75. 159–183. DOI: <https://doi.org/10.17227/rce.num75-8107> **15. Valero Haro A.**, Noroozi O., Biemans H. & Mulder M. Argumentation Competence : Students' Argumentation Knowledge, Behavior and Attitude and their Relationships with Domain-Specific Knowledge Acquisition. *Journal of Constructivist Psychology*. 2020. 35(4). 1–23. DOI: <https://doi.org/10.1080/10720537.2020.1734995>

ЗМІСТ

Секція № 1. Актуальні проблеми української дошкільної освіти в європейському контексті

<i>Люцканова Т. О., Мельник Л. В. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі театральної-ігрової діяльності</i>	3
<i>Масловська І. С. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою фольклорних творів</i>	7
<i>Мухіна А. Ю., Гаркавенко К. О. Аналіз особливостей соціальної взаємодії дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру</i>	13
<i>Радченко О. М., Мельник Л. В. Інтегрований підхід до формування навичок складати розповіді-міркування у старших дошкільників</i>	18

Секція № 2. Концептуальні засади мовно-літературної підготовки в початковій школі в умовах НУШ

<i>Бобер М. В. Формування розвитку творчої уяви на уроках літературного читання</i>	22
<i>Васильківська Н. А. Інтелектуальні карти в початковій освіті</i>	25
<i>Гайдедей К. М. Формування м'яких навичок (soft skills) у дітей початкової школи України та Польщі</i>	28
<i>Мельник Л. В. Формування навичок самостійної роботи молодших школярів на уроках підготовки до написання творів</i>	32
<i>Овдійчук Л. М., Умерова К. І. Формування критичного мислення в учнів початкової школи на уроках читання</i>	37
<i>Правова Н. В. Формування логічних умінь здобувачів початкової освіти на уроках української мови та літературного читання</i>	47
<i>Романова А. С. ІКТ як спосіб удосконалення читацької діяльності учнів початкових класів</i>	51

Топіха Є. М. Комікси як засіб розвитку читацької компетентності молодших школярів на уроках літературного читання 56

Хімінець В. Є. Використання технології розвитку критичного мислення на уроках української мови в початкових класах 60

Секція № 3. Українська мова, українська література, світова література як навчальні дисципліни: національні та міжкультурні пріоритети

Горбач Н. В., Бардадим Е. М. Художній твір як засіб формуванні інклюзивної культури 64

Каюк З. Б. Особливості викладання української літератури в українській школі за кордоном (на прикладі уроку опрацювання поеми Лесі Українки «Давня казка» у 8 класі) 68

Ніколаєнко В. М. Гуманістичний потенціал художньої літератури: рецепція образу О. Глаголева в романі Т. і О. Литовченків «Книга Жажіття. 1932–1938» 73

Федоренко М. В., Цалапова О. М. Використання презентацій і креолізованих текстів на заняттях з національно-патріотичного виховання 76

Цалапова О. М. Прийом сократівського діалогу як стимулятор нестандартної інтерпретації художнього тексту 79

Секція № 4. Філологічна наука й освіта в закладах вищої освіти: виклики сучасності

Віротченко С. А. Мовна ситуація у вищій освіті: вивчення естонського досвіду 84

Ковтун О. С. Зміст і обсяги освітніх компонентів філологічного спрямування у професійній підготовці майбутніх менеджерів 87

Лядецька Г. М. Особливості формування предметно-методичної компетентності вчителя початкової школи 91

Мордовцева Н. В. Удосконалення мовленнєвої компетентності у майбутніх учителів початкової школи	94
Нікітіна А. В. Компетентнісний підхід до формування креативності українського словесника	98
Овдійчук Л. М., Брильова Л. Є. „Стилістика української мови” як освітній компонент: інноваційний аспект викладання у ЗВО	104
Турко О. В. Порядок слів речень української мови у фокусі комунікативної інтенції	111
 Секція № 5. Нові підходи у викладанні дисциплін мовно-літературної галузі в закладах освіти різних рівнів: визначення переваг, переосмислення норм	
Гоголь Н. В. Культурологічний підхід як науково-методична проблема в змісті шкільної літературної освіти	115
Горошкіна О. М. Змістове наповнення термінів «метод» і «прийом» у контексті реалізації компетентнісного підходу	119
Зенякін О. С. Роль наскрізних змістових ліній у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти (порівняльний аналіз національної та іноземної навчально-методичної літератури)	123
Кизилова В. В. Українська новітня авторська казка у шкільному вивченні: проблемно-тематичний вимір	133
Маркотенко Т. С. Вивчення акцентуаційних норм іменників сучасної української мови в мовній підготовці здобувачів освіти	138
Починкова М. М. Місце технології формування критичного мислення під час викладання дисциплін філологічного спрямування	143
Пушко В. Ф. Жанрово-тематичний огляд сучасної української літератури для дітей та юнацтва	146
Смирнов О. В. Загальнолюдські цінності в поемі І. Качуровського «Село»	150

<i>Харковський Є. М. Неформальна освіта у філологічній підготовці майбутніх учителів іноземної мови як виклик сучасності</i>	154

Секція № 6. Аспекти професійної комунікації в освіті в епоху цифрових технологій

<i>Гаврілова Л. Г., Корольов В. В. Цифрова комунікація як форма сучасної наукової комунікації</i>	157
<i>Коваленко К. М. Види академічної доброчесності</i>	161
<i>Таможська І. В. Аргументативна компетентність у здійсненні професійної комунікації майбутніми фахівцями технічної галузі</i>	164
<i>Ткачова Н. О., Байдала В. В., Чирва Я. О. Формування іншомовної компетентності майбутніх викладачів як педагогічна проблема</i>	175
<i>Ткачов С. І., Ткачов А. С., Махновський С. С. Формування цифрової компетентності в магістрантів педагогічних спеціальностей</i>	183
<i>Шило О. В. Психологічний аспект професійної комунікації педагога</i>	191
Зміст	200